

การปฏิบัติพระกรรมฐาน

บรรยายโดย อาจารย์ชัชวาลย์ ชิงชัย*

การบรรยายครั้งที่ 35** อ้นชนกชนนีรักเจ้า

จากนี้ไปขอให้ท่านทั้งหลาย ได้ตั้งใจรับฟังแนวทางคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในสัปดาห์นี้ขอให้ถือเอาการปฏิบัติธรรม ณ พุทธเกษตร เป็นการบูชาพระคุณแม่ เนื่องจากในวันที่ 12 สิงหาคมของทุกปี ประเทศไทยถือว่าเป็นวันแม่แห่งชาติ ในวันที่จะบรรยายให้ท่านทั้งหลายฟังเรื่อง “อ้นชนกชนนีรักเจ้า”

ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า การจะสังเกตบุคคลว่าเป็นคนดีหรือไม่นั้น ให้ตรวจดูว่ามีความกตัญญูหรือไม่ สมเด็จพระสังฆราช (สา) ได้ทรงนิพนธ์พุทธศาสนสุภาษิตไว้ว่า “**นิมิตตัง สาธุรูปานัง กตัญญูกตเวทิตา**” แปลว่า ความกตัญญูกตเวทิตาเป็นเครื่องหมายของคนดี ความกตัญญู คือ การรู้จักสำนึกถึงพระคุณที่ท่านมีต่อเรา ส่วนกตเวทิตา คือ การกระทำตอบแทนพระคุณของท่าน ผู้มีพระคุณต่อเรานั้นมีมากมาย แต่ที่เน้นมากในที่นี้คือบิดา มารดา

คนที่เราจะคบด้วยนั้น ให้สังเกตดูพฤติกรรมที่เขาแสดงออกต่อบุพพการีของเขา ถ้าพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณต่อเขาอย่างที่สุด เขายังไม่รู้จักรับพระคุณ เขาจะรู้จักสำนึกถึงพระคุณของใครในโลกนี้ได้ คนอย่างนี้คบไปก็ไม่เป็นประโยชน์ เป็นคนที่น่ากลัว ควรเว้นเสียให้ห่างไกล พระพุทธศาสนาจะเน้นย้ำเรื่องความกตัญญูกตเวทิตามาก ใครที่มีพระคุณต่อเราแม้แต่เพียงนิดเดียว เช่น ให้ข้าวสุกแม้แต่เพียงก้อนเดียว ให้เกลือแม้แต่เพียงเม็ดหนึ่ง ให้สำนึกถึงพระคุณเขาอยู่เสมอและให้หาทางตอบแทนเมื่อมีโอกาส คำสุภาษิตที่เราได้ยินกันอยู่เสมอคือคำว่า “บุญคุณต้องทดแทน” เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ส่วนประโยคที่ว่า “แต่ันต้องชำระ” ในทางพระพุทธศาสนาสอนว่า ให้ชำระออกไปจากใจ คือให้อภัย อย่าไปจองเวร ผูกอาฆาตพยาบาท

* ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0-2579-5566-8 ต่อ 506 โทรสาร 0-2942-8719 อีเมลล์ fhumcwc@ku.ac.th

** จัดโดยคณะกรรมการกิจการพิเศษ ศูนย์พุทธศาสนศึกษา มก. บรรยาย ณ พุทธเกษตร ม.เกษตรศาสตร์
เมื่อวันศุกร์ที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2544 (URL:<http://pirun.ku.ac.th/~fagissi>)

เคยนึกสงสัยมานานแล้วว่า มนุษย์คนหนึ่งตั้งแต่เข้าท้องแม่จนเรียนจบปริญญาตรี จะเสียค่าใช้จ่ายต่อหัวประมาณเท่าไร? น่าจะมีคุณแม่สักคนหนึ่งในโลกนี้ ทำการบันทึกค่าใช้จ่ายเอาไว้ทั้งหมด เริ่มตั้งแต่พอรู้ว่าท้อง ก็ให้เริ่มบันทึก ค่ารถไปหาหมอ ค่าตรวจครรภ์ ค่ายาบำรุงครรภ์ ค่าอาหารที่ต้องทานเพิ่มเพื่อลูกในท้อง ตั้งครรภ์ 9 เดือน - 10 เดือน คิดค่าอาศัยอยู่ในท้องเอาราคากันเอง เดือนละ 1,000 บาทพอ ค่าคลอด ค่าน้ำนมป้อนวันละก็มี้อ คิดให้หมด ค่าซักผ้าอ้อมเวลาลูกถ่ายอุจจาระปัสสาวะ คิดให้แพงกว่าปกติเพราะสกปรกและเหม็นมาก ค่ารถไปโรงเรียน ค่าเทอม จนกระทั่งจบปริญญาตรี ที่สำคัญคือค่าแรง ค่าเสียเวลาคิดแถมเพิ่มเข้าไปด้วย

พอลูกจบปริญญาตรี ยื่นบัญชีรายจ่ายให้ลูกดูว่า ค่าใช้จ่ายหมดไปเท่าไร ให้คิดเฉพาะต้นทุนยังไม่ต้องบวกค่าดอกเบี้ย ลูกจะได้รู้ว่าแม่ทำกิจที่ทำได้ยากเหลือเกิน เขาจะได้ตระหนักว่าพ่อแม่มีพระคุณแก่เขามากขนาดไหน เคยสอบถามคุณแม่หลายคนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในเรื่องเลี้ยงลูกตั้งแต่เล็กจนโต แต่ไม่เห็นมีคุณแม่คนไหนที่จะตอบคำถามนี้ได้เลยสักคน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะท่านไม่ได้เป็นพ่อค้า แม่ค้า จึงไม่ได้คิดหากำไรจากลูก พ่อแม่จึงมีพระคุณกับลูกเป็นอย่างมากขอใช้เท่าไรไม่หมด ดังนั้น ถ้าคิดจะทำบุญไม่ต้องทำแก่ใคร ทำแก่พ่อแม่ก็พอแล้ว

มีคุณหญิงคนหนึ่งเธอมีนิสัยชอบล่าพระอรหันต์ ได้ยินข่าวว่าพระองค์ไหนเป็นพระอรหันต์ แม่ท่านจะอยู่ไกลแสนไกลขนาดไหน เธอก็จะพยายามค้นค้นตามไปทำบุญให้ได้ จนกระทั่ง พระอรหันต์ที่คุณหญิงไปทำบุญด้วยนั้นทนไม่ไหว เพราะเห็นว่าคุณหญิงละเอียดที่จะทำบุญแก่พระอรหันต์ที่บ้าน วันหนึ่งท่านจึงสอนคุณหญิงว่า “คุณหญิง ความจริงคุณหญิงไม่จำเป็นต้องมาทำบุญไกลถึงในป่านี้ ที่บ้านคุณหญิงก็มีพระอรหันต์อยู่ตั้ง หนึ่งองค์” พอท่านเห็นคุณหญิงทำหน้าสงสัย ท่านจึงเฉลยให้ฟังว่า “ก็คุณแม่ของคุณหญิงนั่นแหละ ถือว่าเป็นพระอรหันต์ที่ดีที่สุดสำหรับลูก ปฏิบัติคุณแม่ให้ดี ให้ท่านสบาย อย่านำท่านขุ่นข้องหมองใจเพียงแค่นี้ ก็ได้บุญมหาศาลแล้ว” แล้วท่านก็ยกกลอนแต่โบราณมาสอนคุณหญิงว่า

“มีสติฟังบรรจบให้ครบบาท	อย่าให้ขาดด้วยของต้องประสงค์
มีน้อยใช้น้อยค่อยบรรจง	อย่าจ่ายลงให้มากจะยาวนาน
ไม่ควรซื้อก็อย่าไปฟิไรซื้อ	ให้เป็นมือเป็นคราวทั้งคาวหวาน
เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่าชรากาล	จงเลี้ยงท่านอย่าให้อดร้อนท้อใจ”

จากนั้นท่านก็เทศน์ถึงพระคุณของชนกชนนีจนคุณหญิงเข้าใจแล้วหันกลับไปเอาใจใส่พระอรหันต์ที่บ้าน

มนุษย์เรานั้น บางทีสิ่งใกล้ตัวที่มีคุณค่า เรามักจะหลงลืมไม่ให้ความสำคัญ บางคนก็หลงเมียจนลืมแม่ เมียไม่ถูกกับแม่ก็เข้าข้างเมีย หลงมาก ๆ เข้าดำราที่ว่า “หลงตนจนลืมตาย หลงกายจนลืมแก่ หลงเมียจนลืมแม่” แต่งานใหม่ ๆ ก็มักจะหลงเมีย โบราณท่านจึงกล่าวไว้ “นั่งทูลหรือจะสู้นอนทูล” มีครอบครัวหนึ่ง อยู่กันแค่ 2 คน คือแม่กับลูกชาย ส่วนพ่อนั้นตายจากไปนานแล้ว แม่ส่งสารลูกที่ต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน จึงไปสู่ขอหญิงสาวคนหนึ่งให้มาเป็นภรรยาลูกชาย อยู่มาไม่นาน ลูกสะใภ้ก็ตั้ง

กรรมและตลอดลูกออกมาเป็นผู้ชายจึงตั้งชื่อลูกชายว่า “แดง” แแดงเป็นเด็กฉลาดน่ารักมาก สุขภาพแข็งแรงเจริญวัยจนแดงอายุได้ 9 ขวบ

ต่อมา แม่พัวกับลูกสะใภ้ก็ทะเลาะกัน ลูกชายตกอยู่ในอำนาจเมีย ทั้งรักทั้งหลงเมีย เมื่อเห็นแม่ทะเลาะกับเมียบ่อย ๆ เข้า ในที่สุดก็ไล่ให้แม่ไปอยู่กระท่อมน้อยในสวนหลังบ้านไม่เคยไปเยี่ยมแม่เลย เจ้าแดงพอเลิกเรียนก็ชอบไปคุยเล่นกับย่า

อยู่มาวันหนึ่ง เข้าฤดูหนาว อากาศหนาวมาก ย่าจึงสั่งให้หลานชายไปขอผ้าห่ม แแดงก็วิ่งไปหาพ่อ บอกว่า “พ่อ ย่าบอกหนาวเหลือเกิน อยากจะได้ผ้าห่มสักผืนหนึ่ง” ลูกชายยังโกรธแม่อยู่ เหลือบไปเห็นกระสอบเก่าวางอยู่จึงบอกว่า “นั่นไง ผ้าห่ม เอาไปให้ย่าเอ็งสิ” เจ้าแดงได้ยื่นคำพูดของพ่อก็ตกตะลึง คาดไม่ถึงว่าพ่อตัวเองจะทำแก่ย่าได้ขนาดนี้ต้องการแก้เผ็ดพ่อ จึงพูดขึ้นว่า “พ่อจ๋า ขอมิดให้หนูสักเล่มหนึ่ง” พ่อก็สงสัยแปลกใจจึงถามลูกชายว่า “เอ็งจะเอาไปทำอะไร” “เอาเอะนะ เดี่ยวหนูจะบอกพ่อเอง” พ่อก็หิบบิดส่งให้

เจ้าแดงรับมิดมาก็รีบตัดกระสอบแบ่งออกเป็นสองผืน พ่อเห็นลูกชายทำอย่างนั้นก็แปลกใจถามว่า “เอ็งทำอะไรของเอ็ง แแดง” ลูกชายรีบตอบเสียงดังเลยว่า “อ้อ! ผืนหนึ่ง หนูจะเอาไปให้ย่าห่มกันหนาว ส่วนอีกผืนหนึ่ง หนูจะเอาไว้ให้พ่อห่มตอนแก่” พ่อฟังลูกชายพูดเท่านั้นแหละ พ่อสะดุ้งเลย กลัวว่าเมื่อตนเองแก่ตัวไปจะต้องตกอยู่ในชะตากรรมแบบนั้นบ้าง จึงสำนึกตัวได้แล้วจึงเอาดอกไม้รูปเทียนพารรยาไปขอขมาแม่ของตนแล้วพามาแม่กลับมาเลี้ยงดูให้เหมือนเดิม อย่างนี้เขาเรียกว่ามีลูกดี สอนพ่อจนพ่อกลับตัวได้

พระพุทธองค์แม้จะเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว แต่พระองค์ท่านก็ยังทำหน้าที่ของความเป็นลูกกตัญญูได้อย่างสมบูรณ์แบบ พระพุทธมารดาของพระองค์ให้ประสูติพระองค์ได้ 7 วันก็สิ้นพระชนม์แล้วก็ไปเกิดเป็นเทวดาบนสวรรค์ชั้นดุสิต ท่านก็สำนึกถึงพระคุณของพระราชมารดา เมื่ออยู่ถึงสวรรค์ท่านก็ตามไปเทศน์จนพระราชมารดาบรรลุเป็นพระโสดาบันด้วยการใช้อภิกรรมเป็นกัมมัทเทสน์ทดแทนค่าน้ำนมพอเวลาที่ออกพรรษา พระองค์จึงเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ที่ชาวพุทธจะนิยมนำบุญตักบาตรเทโวในวันออกพรรษานั้นเอง

เพราะฉะนั้น พระคุณแม่จึงล้ำฟ้าหาสมุทร พระพุทธเจ้าตรัสบอกว่า พ่อแม่มีบุญคุณแก่ลูกมากมาย เราผู้เป็นลูก เลี้ยงดูปรนนิบัติท่านบนบ่าทั้งสองตลอด 100 ปี ก็ไม่สามารถตอบแทนพระคุณท่านได้หมด แต่ถ้าเกิดพ่อแม่ไม่มีศรัทธา ไม่มีศีล ชักนำไปให้ท่านมีศรัทธา มีศีล เหมือนพระสารีบุตรที่เทศน์โปรดจนกระทั่งโยมแม่ได้บรรลุเป็นโสดาบัน พระพุทธเจ้าตามไปเทศน์โปรดพระพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ จนกระทั่งพระพุทธรูปได้บรรลุธรรม ถ้าทำอย่างนี้ชื่อว่าสามารถตอบแทนพระคุณพ่อแม่ได้

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคาลกสูตร ที่มณฑล ปาฏิกวรรค พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 11 ว่า พ่อแม่ที่ดีมีหน้าที่ 5 ประการ ซึ่งหน้าที่นั้นก็คือพระคุณที่ท่านมีต่อลูกนั่นเอง หน้าที่ 5 ประการ คือ 1. ห้ามลูกไม่ให้ทำชั่ว 2. ให้ลูกทำความดี 3. ส่งลูกให้ได้รับการศึกษา 4. หากุศลของให้ลูก 5. มอบทรัพย์มรดกให้ลูกในเวลาอันสมควร จะสังเกตได้ว่า หน้าที่ทั้ง 5 ประการนั้น ไม่มีสักข้อเดียวที่ท่านจะตรัสว่า พ่อแม่ที่ดีต้อง

เลี้ยงดูลูก เข้าใจว่าเรื่องนี้มนุษย์ทุกคนก็น่าจะทราบกันดี คงเป็นเรื่องธรรมดาที่อยู่แล้ว พ่อแม่คนใดให้กำเนิดบุตรธิดาแล้วไม่เลี้ยงดู ก็ไม่น่าจะได้ชื่อว่าเป็นพ่อแม่ที่ดีการที่ได้ชื่อว่าเป็นพ่อแม่ ก็เพราะทำหน้าที่ให้กำเนิดและเลี้ยงดูลูกนั่นเอง

อ่านข่าวในหนังสือพิมพ์แล้วตกใจเกี่ยวกับเรื่องของวันแม่ เขาบอกว่าโรงเรียนจัดวันแม่เพื่อจะให้แม่มาที่โรงเรียนแล้วให้ลูกได้เอาดอกไม้ไปกราบเท้าบูชาพระคุณแม่ ปรากฏว่าแม่ไม่รู้ว่าหายไปไหน แม่สองสามพันคนมางานวันแม่ไม่ถึงครึ่ง ครูที่จัดงานก็ตกใจ ที่หนักยิ่งไปกว่านั้นก็คือ เด็กนักเรียนที่หาแม่ไม่เจอทำอะไรรู้อะไรไหม ? เธอก็ไปจ้างแม่ค้าที่โรงเรียนให้มาทำหน้าที่เป็นคุณแม่เฉพาะกิจ “ หนูจ้าง 150 บาท ช่วยเป็นแม่ให้หนูที”

บางโรงเรียนถึงกับยกเลิกไม่ยอมจัดวันแม่ เพราะกลัวจะไปตอกย้ำสร้างความสะเทือนใจให้แก่เด็กนักเรียนที่ไม่มีแม่หรือหาแม่ไม่เจอ การที่แม่ไปโรงเรียนไม่ถึงครึ่ง เราจะวิเคราะห์กันอย่างไร? เช่น อาจจะมีแม่ที่เสียชีวิตไปแล้ว อย่างนี้คงมาโรงเรียนไม่ได้แน่ ซึ่งลักษณะนี้ก็มีน้อยมาก คิดว่าส่วนมากที่ไม่มาอาจจะเป็นเพราะแม่หย่ากับพ่อแล้วไปได้สามีใหม่ย้ายไปอยู่กับสามีใหม่ทิ้งให้เด็กอยู่กับพ่อหรือปู่ย่าตายาย หรืออาจจะเป็นเพราะแม่ที่ยากจนต้องอยู่กับปากท้องจนไม่มีเวลากับเรื่องแบบนี้ สองลักษณะนี้น่าจะมีมากกว่า ดังนั้น จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่น่าเศร้าแบบนี้

ต่อไปจะได้อธิบายหน้าที่ทั้ง 5 ประการของพ่อแม่ซึ่งถือว่าเป็นพระคุณที่พ่อแม่มีต่อลูก

1. ห้ามลูกไม่ให้ทำชั่ว
2. สอนลูกให้ทำความดี

ในสองข้อนี้ พระองค์ทรงย้ำว่า การสอนที่ดีคือการทำตัวอย่างให้ลูกดู เพราะว่าลูกคือกระจกเงาสะท้อนบุคลิกภาพของคนที่ เป็นพ่อแม่ พ่อแม่เป็นอย่างไรลูกก็จะเป็นแบบนั้น ในที่มณิกาย มหาวัคค์ พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 10 พระพุทธเจ้าจึงสอนว่า “ยถาวาที ตถากาโร” แปลว่า “พูดอย่างไร ให้ทำอย่างนั้น” สอนลูกอย่างไรก็ควรทำตัวให้ได้แบบนั้น อย่าเป็นพ่อปู แม่ปูที่เดินไม่ตรงทาง สอนอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง แล้วก็ออกตัวว่า “จงเอาเยี่ยงกา แต่อย่าเอาอย่างกา” กามันขยันให้เลียนแบบ แต่อย่าเอานิสัยซึ่ขโมยอย่างกามาใช้ คำสอนเป็นร้อยก็ไม่เท่ากับการกระทำให้ดู เพราะลูกก็จะเลียนแบบกิริยาบุคลิกภาพทุกอย่างจากพ่อแม่โดยไม่รู้ตัว

เพราะฉะนั้นในหน้าที่ 2 ข้อ คือห้ามลูกไม่ให้ทำชั่ว และให้ลูกจงทำความดี 2 ข้อนี้ก็คือการทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก เราอยากรู้ว่าพ่อแม่เขาเป็นอย่างไร เราก็ไม่ต้องดูที่พ่อแม่ ดูที่ลูกก็พอแล้ว โบราณจึงกล่าวว่า ลูกไม่ยอมหล่น ไม่ไกลต้น ฉันทิดก็ฉันทัน

3. ส่งลูกให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน

ข้อนี้สำคัญมาก วิชาเป็นสิ่งที่ล้ำค่า โจรมาลักจี้ปล้นไม่ได้ อยู่ติดกายลูกไปจนตาย ถ้ามีทรัพย์แต่ไม่มีปัญญา ก็ไม่สามารถรักษาทรัพย์ไว้ได้ อย่างในกรณีตัวอย่างที่จังหวัดนครสวรรค์ สามล้อถูกสลากกินแบ่งของรัฐบาลรางวัลที่ 1 เพียงแค่หกเดือนแก้ไขเงินเงินล้านหมด ไม่มีปัญญาสามารถรักษาทรัพย์เอาไว้

ได้ เพราะฉะนั้น พ่อแม่ที่มีสายตายาวไกล ก็ต้องขอมปากกักตื้นตื้น จะเห็นดเห็น้อยแค่ไหนก็ต้องทำ เพื่อให้ลูกได้รับการศึกษาเล่าเรียน

4. หาคู่ครองที่ดีให้ลูก

ข้อนี้สำคัญมาก แต่คิดว่าพระพุทธเจ้าท่านคงไม่สอนให้พ่อแม่เป็นเผด็จการ ควบคุมจนจับลูก แต่งงานตามความพอใจของพ่อแม่ ถึงอย่างไรก็ต้องถามความสมัครใจของลูกด้วย **“ปลุกเรือนต้องตามใจผู้อยู่ ปลุกอยู่ต้องตามใจผู้นอน”** เพราะฉะนั้น พ่อแม่ก็ต้องช่วยพิจารณาตรวจดูคนที่จะมาอยู่กับลูกชั่วชีวิต จากนั้นก็ไปส่งขอแต่งงานให้เขา

5. มอบทรัพย์มรดกให้ลูกในเวลาที่เหมาะสม ข้อนี้คงไม่ต้องอธิบายมาก

เมื่อพ่อแม่ดีต่อลูกอย่างนี้แล้ว ก็มาพิจารณาเรื่องลูกบ้าง ลูกที่ฝีมืออยู่ 3 ประการ

1. อภิชาติบุตร ลูกที่เหนือกว่าพ่อแม่ วิเศษกว่าพ่อแม่ ถ้ายกตัวอย่างทางโลก เขาจะวัดกันที่ กิณ กาม เกียรติ เช่น พ่อเป็นนายพัน ลูกเป็นนายพล แม่เป็นคุณหญิง ลูกเป็นท่านผู้หญิง เช่น คุณหญิง ประเทียบ ชลทรัพย์ เป็นแม่ของท่านผู้หญิงวิจิตร ธารินทร์ แม่เป็นแค่คุณหญิง ลูกเป็นท่านผู้หญิง อย่างนี้เขาเรียกว่าเป็นอภิชาติบุตร คือ ลูกที่เหนือกว่าพ่อแม่ ทั้งทรัพย์สมบัติบ้าง ยศถาบรรดาศักดิ์บ้าง แต่ในทางพระพุทธศาสนาจะเน้นที่คุณธรรมคือความดีมากกว่า เช่น พระพุทธเจ้า พระสารีบุตร จะเหนือกว่าพ่อแม่ด้วยคุณธรรมความดี

2. อนุชาติบุตร ลูกที่เสมอพ่อแม่ พ่อแม่เป็นอย่างไรลูกเป็นอย่างนั้น เสมอกับพ่อแม่

3. อวชาติบุตร ลูกที่เกิดมาทำลายล้างสกุลเรียกว่า เป็นลูกเวรลูกกรรม เป็นเหมือนเป็นเจ้าของกรรม นายเวร ของพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่ น้ำตาตก ทุกข์ใจเหมือนตกนรกทั้งเป็น ดิฉยาเสพติด คือ เป็นลูกล้างผลาญสกุล

พ่อแม่ปรารถนาอยากจะได้อภิชาติบุตร อนุชาติบุตร ไม่อยากพานพบอวชาติบุตร ความจริงคนเป็นพ่อแม่มีแต่ความทุกข์ที่เกี่ยวกับลูกตลอดกาล ไม่มีลูกก็เป็นทุกข์ มีลูกแต่ลูกเลวก็เป็นทุกข์ ลูกตายก็เป็นทุกข์ สรุปลงว่ามีแต่ทุกข์ทั้งนั้น

พระพุทธเจ้าทรงแสดงหน้าที่ของลูกที่ดีว่ามี 5 ประการ ดังนี้

1. ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเราต้องเลี้ยงท่านตอบแทน

ลองพิจารณาว่ามันคุ้มหรือไม่ ที่คนที่ทุ่มเททุกอย่างให้แก่ลูกไม่ว่าจะเป็นความรัก เวลา กำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ แต่ผลที่ได้รับคือการถูกทอดทิ้ง ดูโฆษณาชิ้นหนึ่งทางโทรทัศน์แล้วสะท้อนใจ เป็นรูปผู้หญิงแก่นั่งทานข้าวคนเดียวและมีหมาเป็นเพื่อน ทานไปก็ป้อนหมาไป แล้วรำพึงรำพันว่า “ฉันมีลูกหลายคน พวกเขาไม่งาน ภาระเยอะ เขาอยู่ ไม่มีเวลา” สุดท้าย โฆษณาก็ปิดท้ายด้วยคำพูดที่สร้างความสะเทือนใจว่า “นานเท่าไรแล้ว ที่คุณปล่อยให้คนที่ห่วงใยคุณอยู่บ้านคนเดียว” ฟังดูแล้วก็ท้อใจ

ผู้บรรยายได้มีโอกาสไปบ้านพักคนชราบางแห่งเป็นครั้งแรก ไปพบคนแก่เต็มไปหมด คนแก่อายุ 60 กว่า – 100 ปี ให้สัมภาษณ์ทั้งน้ำตา มีลูก 12 คน ลูกไม่เลี้ยงสักคน ตัวเองส่งลูกมาด้วยความลำบาก ลูกบางคนเลี้ยงหมาฝรั่งได้ แต่แม่คนเดียวเลี้ยงไม่ได้ ไม่น่าเชื่อจะมีเหตุการณ์แบบนี้ในสังคมไทย แต่มันก็

เกิดขึ้นแล้ว หม่อมหลวง หม่อมราชวงศ์ที่บ้านพักคนชราบางแคก็มี เพราะฉะนั้น เมื่อท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เราก็ตองเลี้ยงท่านตอบแทน มันเป็นหน้าที่ของมนุษย์ผู้มีใจสูง เป็นหน้าที่ของคนดี

2. ช่วยท่านทำงาน

3. ดำรงวงศ์สกุล

ข้อนี้มีอธิบายไว้น่าคิด ท่านบอกว่าพ่อแม่เคยทำบุญอย่างไร ลูกก็ทำบุญอย่างนั้น ชื่อว่าดำรงวงศ์สกุล หรือว่าพ่อแม่ทิ้งทรัพย์สมบัติไรนาไว้ 50 ไร่ ลูกรักษาไว้ 50 ไร่ หาเพิ่มอีก 100 ไร่ อย่างนี้ถึงจะเรียกว่าดำรงวงศ์สกุล หรือถ้าพ่อแม่คิดจะทำชั่วทำให้เสื่อมเสียวงศ์สกุล ลูกจะต้องพยายามเกลี้ยกล่อมพ่อแม่ อย่าให้ท่านทำชั่ว

4. ประพฤติตนให้ควรแก่การรับทรัพย์มรดก

ทำให้พ่อแม่สบายใจอนตายตาหลับว่า เราเป็นลูกที่ดี จะไม่ล้างผลาญทรัพย์สมบัติที่พ่อแม่หามาด้วยความยากลำบากเลือดตาแทบกระเด็น

5. เมื่อพ่อแม่ตายไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

ทั้ง 5 ประการเหล่านี้ คือหน้าที่ของลูกที่ดีที่จะพึงปฏิบัติต่อพ่อแม่

ลำดับต่อไป จะได้พูดถึงเรื่องของความรักซึ่งเป็นวิวัฒนาการของมนุษย์ ท่านทั้งหลายเคยสังเกตไหมว่า ความรักของหนุ่มสาว ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ความรักแบบนี้เป็นความรักที่ไม่บริสุทธิ์ เพราะยังเป็นความรักที่เจอไปด้วยกิเลส หนุ่มบอกว่ารักสาว สาวบอกว่ารักหนุ่ม “ที่รักฉันรักเธอ ชาตินี้ฉันขาดเธอไม่ได้” “ถ้าเธอจากฉันไป ฉันต้องตายแน่ๆ ” นั่นเป็นคำพูดหวานๆ ที่หนุ่มสาวเขาใช้เป็นคำหวานหลอกกันตามอำนาจกิเลส ไม่เชื่อให้พิสูจน์ได้เลย ให้ทดลองเอาก้อนถ่านไฟร้อน ๆ ไปวางบนหัวผู้ชายหรือผู้หญิงที่พูดอย่างนั้นแล้วรอดูซิว่า เขาจะปิดหัวใครก่อน ร้อยทั้งร้อยก็ต้องปิดบนหัวตัวเองก่อน ทำไม่จึงเป็นเช่นนั้น นั่นเป็นเพราะสัญชาตญาณที่มนุษย์จะต้องรักตัวเองก่อนรักคนอื่น

พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ในพระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ 15 สังยุตตนิกาย สคาถวรรคว่า “**นัตถิ อตตสมัง เปมมัง**” แปลว่า “**ไม่มีรักใดเสมอเท่ากับรักตนเอง**” ความรักแบบหนุ่มสาวเป็นรักแบบรักตัวเอง 50 รักคนอื่น 50 แล้วก็ยังเป็นความรักที่ไม่ยอมแจกจ่ายให้คนอื่น เพราะฉะนั้น เราจะสังเกตได้ว่า ในความรักแบบหนุ่มสาวนั้น เวลาเรารักใคร เราไม่ต้องการให้คนที่เรารักไปรักคนอื่น ไม่ยั้งจั้งคงไม่มีขาวค็อกเตอร์ซ่อมเม็จนตาย เม็ยกกลับมาคิดเวลาที่หึง กคโทรศัพท์ดูพบว่าเป็นเบอร์โทรศัพท์แฟนเก่าบ้านศาล โทสะ ซ่อมเม็จนตาย ตอนนี้นำล้างออกหมายจับ เพราะฉะนั้น รักแบบหนุ่มสาวเป็นรักแบบเจอไปด้วยกิเลส ตัณหาและเป็นความรักที่ไม่ยอมเจองานไปให้ใคร ฉันรักเธอ เธอรักฉัน ไม่ยอมเผื่อแผ่ผู้รักให้กับคนอื่น

แต่เมื่อเราแต่งงานกันไปแล้ว ความรักจะมีวิวัฒนาการของมัน จากความเป็นสามีภรรยาที่เป็นหนึ่งต่อหนึ่ง ก็จะพัฒนาจากรักแบบหนุ่มสาวกลายเป็นรักแบบพ่อแม่ที่เริ่มสะอาดขึ้น บริสุทธิ์ขึ้น แล้วก็สามารถเจองานไปสู่คนอื่นได้ จะสังเกตได้ว่า พ่อแม่มีลูก 5-6 คนก็แผ่ความรัก ความหวังดีไปสู่ลูก ๆ 4-5 คน จะรักมากบ้างน้อยบ้างก็ไม่ว่ากันแต่ก็เป็นการเจองานกัน นี้เขาเรียกว่าเป็นวิวัฒนาการของความรัก และวิวัฒนาการของความรักมันก็จะพัฒนาไปจนถึงความรักในระดับของพระอนาคามิ ที่เคย

บรรยายให้ท่านทั้งหลายฟังว่าเป็นความรักที่สามารถตัดราคา คือ ความรัก ความกำหนดยินดี ตัดโทษคือ ความโกรธได้ พ่อแม่ถึงจะรักลูกอย่างไรเป็นเหมือนอรหันต์ เป็นเหมือนพรหม แต่พ่อแม่ก็ยังเป็นมนุษย์ที่มีกิเลส

เพราะฉะนั้น เมื่อพ่อแม่ยังมีกิเลส ความรักของพ่อแม่ก็ยัง ไม่ใสสะอาดบริสุทธิ์ จะสะอาดบริสุทธิ์ได้ จริง ๆ ก็ต้องพัฒนาตัวเองจนถึงเป็นพระอนาคามี สามารถตัดศัตรูของความรักที่ทำให้ความรักไม่บริสุทธิ์ได้ คือความรักแบบกิเลสและความโกรธ และถ้าจะพัฒนาไปสู่ความรักที่วิเศษสูงสุดอย่างในระดับพระอรหันต์และพระพุทธเจ้า ก็สามารถที่จะแผ่แผ่เจือจานความรักให้แก่คนทั้งโลกได้ ดังคำกลอนที่ว่า

อยากให้ความรักแก่คนทั้งโลก อยากให้โชคแก่คนทั้งหล้า
อยากให้รอยยิ้มลบลบคราบน้ำตา อยากให้ชีวาแก่คนทั้งปวง

ทั้งหมดนี้คือเรื่อง **ด้วยสองมือแม่ที่สร้างลูก และ อັນชนกชนนีนี้รักเจ้า**

ใครที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ก็ถือว่าเป็น โชคดีที่ยังมีพระอรหันต์อยู่ถึง 2 องค์ ก็ขอให้ไปแสดงความกตัญญู กตเวทิต่อท่านทั้งสอง มันเป็นการยากที่จะบอกพวกท่านทั้งหลายว่าพ่อแม่มีความสำคัญอย่างไร จนเมื่อใดที่ท่านไม่มีพ่อแม่ เมื่อนั้นแหละท่านจะรู้รสชาติของการขาดพ่อที่เหมือนถ่อหัก ขาดแม่เหมือนแพแตก เหมือนขาดร่มโพธิ์ร่มไทร รีบไปแสดงความกตัญญูกตเวทิต์ในขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่นี้แหละ เป็นสิ่งพิเศษและยอดเยี่ยมอย่างที่สุด ไม่ใช่ไปเคาะ โลงตอนที่แม่ตายแล้วก็เรียกบอกแม่ “แม่จ๋า กินชะนะแม่ หูจลาม แอปเปิ้ลที่แม่อยากกิน” สำหรับวันนี้ก็สมควรแก่เวลา ขอให้อภิชาติบุตรและอนุชาติบุตรทุกท่านจงตั้งสติคือตัวรู้ไว้ที่ดวงตาทั้ง 2 ข้าง ลืมตาช้า ๆ ออกจากสมาธิ ฯ

กองบรรณาธิการ

เบญจมาศ กาญจนวิโรจน์ สาโรจน์ ศิริสันสนียกุล วิรัตน์ วาณิชศรีรัตนานา สาวิตรี จันทรานูรักษ์

ธงชัย สุวรรณสิขณณ์ อนันต์ ผลเพิ่ม

ถอดเทพโดย ลัดดา วังศิลาบัตร

พิมพ์โดย ทิวาวรรณ จัยทัฬ

ตรวจทานและแก้ไขโดย อาจารย์ชัชวาลย์ ชิงชัย

คณะทำงาน

สุรีย์พร แสงหิรัญ สิริวัฒนา จิตตรีพล ลัดดา วังศิลาบัตร ฉวีวรรณ รัตนเรืองศรี

และชมรมพุทธศาสน์ มก.

คณะที่ปรึกษา

สุพจน์ ทองนพคุณ สุเชาว์ พลอยชมพู เสริมสุข ลีวลม พรรณวิภา เอื้อสุนทรวัฒนา อรอนงค์ นัยวิกุล

สุวัฒน์ เกียรติเสวี เจริญศักดิ์ โรจนฤทธิ์พิเชษฐ์